

IV.
Hoofdst.

huid; *Kolbe* zegt dat dezelve vol is met lide tekenen en klooven, even als die van den Olifant, en dat hy zo hard en dik is dat men 'er met het scherpste werktuig niet door heen kan dringen. Sommigen beelden hem af als met eene soort van schubben of schilden gewapend; doch de waarheid der zake is, dat zyn vel zeer ruim hangt in alle die plaatsen, welke buigbaar zyn moeten; opdat het Dier zich des te gemaklyker bewege: het valt dus met kreuken of vouwen over elkanderen, en uit dien hoofde vertoont zich de Rhinoceros, op eenigen afstand gezien, als met schubben of liever met schilden overdekt.

Van den
Hoorn op
den neus
van den
Rhinoceros.

Men heeft lang gemeend dat een enkele Hoorn op het einde van de snuit als het onderscheidend merkteken van den Rhinoceros was aan te merken, maar sederd eenige jaren heeft men zulke Dieren vernomen met twee Hoornen op den Snuit, eenen van voren, en den anderen van agteren. — Sommigen hebben ook geoordeeld dat de Afiatische Rhinocerosen maar eenen hoorn hebben, daar 'er in de Afrikaansche twee gevonden worden. *Kolbe* zegt zeer stellig, en met al het vertrouwen van iemand, die als ooggetuige spreekt, dat op den neus een zwarte of donker-graauwe hoorn staat, die, ongetwyfeld door het gestadig gebruik het welk het Dier 'er van maakt, even als een ploegkouter wat krom gebogen is. Dezelve verschilt in grootte naar mate van den ouderdom van het Dier, doch de klokste is zelden meer dan twee voeten lang.

Regt

IV.
Hoofdst.

Regt agter dezen hoorn heeft hy eenen anderen, op het voorhoofd, die van eene geelagtige kleur, en merkelyk kleiner is, zynde in jonge Rhinocerosen omtrent eene hand breed, en in oude eenen voet hoog. — Dat men op dit berigt van *Kolbe* weinig staats kan maken, blykt uit de ondervinding, die getoond heeft dat 'er Rhinocerosen met twee hoornen zyn, welker tweede maar zeer weinig verschilt van den eersten, dewyl zy beiden van dezelfde kleur, en genoegzaam van gelyke langte bevonden worden. Voor het overige blykt het, dat zy nooit zo ver van elkanderen af staan als de bovenaangehaalde Schryver zegt. Het is wel zeker dat 'er Rhinocerosen zyn, die maar eenen, en andere, die twee hoornen op den snuit hebben; maar het is zo zeker niet, dat deze verscheidenheid afhangt van de verscheidenheid der lugtstreke, waarin zy gevonden worden, en dat men gevolglyk hieruit twee verschillende soorten in dit geslacht van Dieren kan vaststellen. De ondervinding leert dat de Rhinoceros, maar eenen hoorn hebbende, dit deel merklyk groter en langer heeft dan die, welke 'er van twee voorzien zyn; daar zyn enkele hoornen, die drie en eenen halven voet lang zyn; zelfs vindt men dubbele hoornen, die de langte van twee voeten halen. Doorgaans zyn deze hoornen bruin of olyfkleurig: somtyds vindt men 'er, die aschgrauw, en wel eens, die geheel wit zyn. Zy hebben slegts eene kleine holligheid onder hunne grondvlakte, met welke zy aan het vel van den neus gehegt zyn: alle de

C c

ove-

3791

IV. overige deelen zyn vast, en harder dan de Hoofdft. hoornen in het algemeene bevonden worden. Men zegt dat de Rhinoceros met dit wapentuig de grootste Olifanten fomtyds aantast, en hun doodelyke wonden toebrengt: want het is zeker dat de laatstgemelde Dieren, hoog op de pooten zynde, dit schepsel, het welk korter van pooten is, gelegenheid verschaffen om hen onder aan den buik, waar de huid gevoeligst en doordringbaarst is, te stooten; doch wanneer de eerste stoot mist, dan werpt de Olifant zynen vyand ter aarde, en brengt hem om het leven. — Wy kunnen hier nog aanmerken dat de hoornen van den Rhinoceros onder de Oostersche volkeren meer in agting zyn dan de Olifantstanden, niet zo zeer om dat men 'er veele fraaye dingen van kan maken, als wel omdat 'er vele genezende hoedanigheden aan toegeschreven worden. Onder dezelve worden de witte, als de zeldzaamste zynde, het meest gezogt.

Verdere
byzonder-
heden
wegens
den Rhi-
noceros.

Na den Olifant wordt de Rhinoceros voor het sterkste Dier gehouden; hy is ten minsten twaalf voeten lang van het uiterste van den Bek af tot aan het begin van den Staart toe. Zyne hoogte is tuschen de zes en zeven voeten, en de omtrek van zyn ligchaam is genoegzaam gelyk aan zyne langte, zynde hy, gelyk wy reeds aanmerkten, laag op de pooten. Zyn Bek gelykt vry wel naar die van een Varken, maar is wat spijter. Zyne ooggen zyn zeer klein, en hy opent die doorgaans maar ten halven; ziende niets meer dan het geen regt voor hem is. Aan het

einde van den staart zyn eenige weinige IV. zwarte haren; hier en daar staat ook een Hoofdft. hantje op de ooren, maar aan de overige deelen van het ligchaam zyn 'er geene. De Rug is ingevallen, en de Buik hangt zeer laag neder. De Pooten zyn van agteren rond, en de hoeyen staan voorwaards, zynde dezelve aan iederen poot in drie deelen gespleten; doch zy hebben ook twee kleine hoeven aan den agterpoot, even als wy in Harten, Koejen en Schapen zien. — Wanneer het Dier voortgaat, en zynen buit nazet, loopt het altyd in eene regte lyn vooruit, en werpt alles wat het in zynen loop ontmoet ter neder; noch doornige heggen, noch zware steenen kunnen het van zynen weg doen afwyken. Mer zynen hoorn rukt het boomen met wortel en al uit den grond, en werpt steenen, die eenige belemmering zouden kunnen verwekken, tot op eenen groten afstand agter zich; het ruimt, om kort te gaan, alle ligchamen, waarop het eenigzins vat kan krygen, uit den weg. Wanneer het niets aantreft, en egter in woede is, dan buigt het zyn hoofd, en maakt met zynen hoorn diepe groeven in den grond, werpende eene grote menigte aarde over zynen kop heen. Het knort als een Varken; men kan het geluid van dit Dier, wanneer het bedaard is, juist niet verhooren, maar wanneer het eene prooi nazet, kan het op eenen groten afstand gehoord worden.

Zelden zal de Rhinoceros op menschen Wyze op aanvallen, mits dat zy hem niet tergen, welke de of menschen

IV.
Hoofdst.
denaan-
val van
den Rhi-
noceros
kunnen
ontko-
men.

of niet in het rood gekleed zyn. Indiet twee gevallen wordt hy woedend, en verniet alles wat hem tegenstaat. Op een mensch aanvallende, grypt hy dien in den middel, en werpt hem met eene ongelooflyke kracht over zynen kop heen, zodat hy door den geweldigen val omkomt. Vervolgens komt hy den dooden likken; en zyne tong is zo ruw en hard, dat hy dus doende al het vleesch van het lyk afhaalt. Hy handelt eveneens met alle dieren, welke hy van kant geholpen heeft. — Als men den Rhinoceros van verre ziet aankomen, is het geenszins moeyelyk hem te ontvlugten, hoe woedend hy ook zyn moge. Het is wel waar dat hy zeer gewind is, maar hy moet egter zeer veel moeite doen om zich om te keeren. Voor het overige ziet hy slegts, gelyk wy reeds gezegd hebben, het geen regt voor hem is; dus heeft men niets anders te doen dan hem tot op eenen afstand van agt of tien schreden te laten naderen, en vervolgens wat zydewaards uit te wyken, wanneer men niet meer van het Dier gezien wordt, en bezwaarlyk weder kan ontdekt worden. *Kolbe* zegt dat hy dit by eigene ondervinding kan getuigen, en meer dan eens een woedenden Rhinoceros op zich heeft zien afkomen.

Het gewone voedsel van den Rhinoceros, en berigt we-

Dit schepsel gebruikt zeer weinig jong en teer gras, maar zoekt meer harde distelen, hei en andere schrale spyzen, die ster op de tong prikkelen, en 'gekauwd zyn de keel geen kwaad doen. Onder alle Plan-

ten is 'er geene van welke het zo veel houdt als van zekere dunne en korte struiken, die ^{IV.} ^{Hoofdst.} ^{gens zyn} ^{vleesch.} ^{als} ^{van} ^{Genever-struiken} ^{gelyken,} ^{maar} ⁱⁿ ^{verre} ^{na} ^{zo} ^{aangenaam} ^{van} ^{reuk} ^{niet} ^{zyn,} ^{en} ^{ook} ^{zulke} ^{scherpe} ^{stekelen} ^{niet} ^{hebben.} ^{De} ^{Europeanen} ^{aan} ^{de} ^{Kaap} ^{noemen} ^{deze} ^{plant} ^{*Rhinocerosbosfen*;} ^{de} ^{velden} ^{verschaffen} ^{ze} ⁱⁿ ^{grote} ^{meenigte.} ^{Men} ^{vindt} ^{ze} ^{ook} ^{veel} ^{op} ^{de} ^{Tygerbergen} ^{en} ^{aan} ^{de} ^{Rivier} ^{van} ^{de} ^{Mosfelbank.} ^{De} ^{inwoners} ^{dezer} ^{plaatfen} ^{vergaderen} ^{ze} ^{met} ^{oogmerk} ^{om} ^{ze} ^{te} ^{braden.} — Het vleesch van dit Dier is, volgens *Kolbe*, die verklaart 'er dikwyls, en altyd met groten smaak, van gegeten te hebben, niet zo vol zenuwen als eenige Schryvers verzekerd hebben.

De Hoorn van den Rhinoceros wordt zeer sterk aangedaan, wanneer hy slegts door iets dat vergiftig is wordt aangeraakt. *Kolbe* berigt dat hem zulks meer dan eens gebleken is. — Verscheidene luiden aan de Kaap heboen koppen die van dezen hoorn gemaakt zyn: men beslaat dezelve zeer netjes met goud of zilver. Wanneer men 'er wyn in giet, ziet men dien terstond ryzen, gisten en opborlen; maar wanneer het vogt vergiftigd is, zullen 'er terstond scheuren in den Beker komen, en hy zal zelfs van een barsten. Het zelfde gebeurt, wanneer 'er enkel vergift, zonder dat het met iets gemengd is, wordt in gedaan. Duizenden van menschen zyn hiervan, volgens *Kolbe*, ooggetulgen geweest, en egter ontbreekt het niet aan Schryveren, die ontkend hebben.

IV. hebben dat de Rhinoceroshoorn voor Hoofdst. iets dergelyks vatbaar is. — De draayers, welke deze koppen maken, dragen wel zorg van derzelver spaanders by een te houden, en die aan de eigenaaren ter hand te stellen; want dezelve worden van groten dienst geagt voor hun, die aan flauwten of andere gevaarlyke ziekten zyn blootgesteld, ja zelfs voor zulken, die met de vallende ziekte behebd zyn.

Kolbe spreekt nog van de hooge agting, waarin het bloed van den Rhinoceros aan de Kaap gehouden wordt, uit hoofde van deszelfs genezende hoedanigheid. Ook vindt hy eenige waarschynlykheid in het gevoelen van sommige geleerden, die dit Schepsel als den *Leviathan*, waarvan in verscheidene plaatsen der Schriftuure gesproken wordt, beschouwd hebben. — Wy oordeelen het genoeg dit slegts voor te dragen, zonder ons over deze en andere byzonderheden, als tot ons tegenwoordig oogmerk geene betrekking hebbende, uit te laten.

Waarom de Euro-peanen aan de Kaap de wilde Paarden niet tragen te temmen.

Somtyds ziet men in de nabuurschap van de Kaap wilde Paarden; maar volgens *Kolbe* heeft men 'er nimmer een in de Volkplantingen aangehouden; zelfs verklaart hy nooit te hebben hooren zeggen dat men 'er een gevangen of getemd heeft. Ondertusschen is het ontwyfelbaar dat de bewoners 'er zo veel dienst van zouden hebben als van andere Paarden,

in.

indien men ze kon temmen. Maar dewyl IV. men 'er genoeg tamme Paarden heeft, Hoofdst. geeft men zich geene moeite om 'er meer te krygen. Mogelyk zoude men van deze wilde Dieren gebruik gemaakt hebben, indien zy vroeger waren bekend geweest; maar men heeft 'er niets van geweten voor dat 'er een genoegzaam aantal Paarden uit *Persie* was overgebragt. — *Kolbe* getuigt dat de Persische Paarden ten zynen tyde aan de Kaap zo gemeen, en dermate vermenigvuldigd waren, dat men nauwlyks iemand vond, die 'er iets van waarde voor wilde geven. In den jaare 1712 was 'er, volgens zyn berigt, eene verkooping van Paarden, en men verkogt drie schoone en sterke Dieren, welke van een tot drie jaren oud waren, voor iets meer dan eene dukaat. Hy voegt 'er by, dat men onder de Planters eenigen vindt, die twee of driehonderd van dit Ras van Paarden hebben, en dat velen 'er dertig of veertig bezitten. — Deze Paarden zyn, over het algemeen genomen, klein, doch zeer vlug; zy zyn doorgaans kastanjebruin van kleur; en men vindt 'er zelden, die wit of graauw zyn.

De gemelde Schryver spreekt ook van Van den een Dier, waarvan *Elanus* en anderen Poephagus eene beschryving gegeven hebben, en het welk by hen *Poepbagus* genoemd wordt. Volgens de Ouden is het tweemaal zo groot als een Paard, heeft eenen langen staart, en de huid is geheel overdekt